

דגשים הלכתיים לתענית אסתר ולפורים תשפ"ו (י"ג-ט"ו באדר תשפ"ו, 2-4/3/2026)

מבצע "שאגת הארי"

חמ"ל רבצ"ר – תא הלכה

מבוא

- א. מדינת ישראל יחד עם צבא ארצות הברית יצאה למתקפת מנע באיראן, בעיצומה של "שבת זכור", שבה אנחנו קוראים על המצוה למחות את זכר עמלק מתחת השמיים.
- ב. ימי הפורים הם ימים של שמחה, שבהם אנו זוכרים את הניסים שנעשו לאבותינו, ושואבים מהם עוז ותעצומות להתגבר על אויבינו הקמים עלינו לרעה. כמו מרדכי ואסתר בשושן הבירה, אשר מסרו את נפשם כדי להגן על עמם, כך לוחמי צבא ההגנה לישראל ומפקדיו עומדים על משמרתם גם בימים אלה, לרבות בפעילות התקפית בשמי שושן הבירה, כדי להבטיח את שלומה ובטחונה של מדינת ישראל; "תְּשׁוּעַתְּם הָיְתָה לְנֶצַח וְתִקְוַתְּם כָּכָל דּוֹר וָדוֹר".
- ג. הנחיות הלכתיות מפורטות לחג הפורים הופצו בקובץ "הלכה כסידרה". להלן דגשים מרכזיים הנוגעים לתענית אסתר ולקיום מצוות החג, בצל המערכה.
- ד. הרבנות הצבאית עושה מאמצים אדירים כדי להבטיח שכל חייל וחיילת, בכל נקודה שבה יימצאו, יוכלו לשמוע את קריאת המגילה כהלכתה. בד בבד, **לנוכח ריבוי הכוחות בכל הגזרות, ובעקבות פינוי חלק מן הבסיסים, ראוי מאוד שכל חייל או חיילת שהדבר מתאפשר להם יעשו כל מאמץ להביא מביתם או מגילת אסתר כשרה שתהיה ברשותם בימי הפורים.**

תענית אסתר

- ה. תקנו חז"ל תענית זו זכר ליום הצום והתפילה שנקבע בימי מרדכי ואסתר בזמן המלחמה (שהתרחשה ביי"ג באדר) וזכר לימי הצום שבקשה אסתר שיצומו עליה בעת בואה אל המלך.
- ו. תענית אסתר חלה השנה ביום שני (יי"ג באדר, 02.03). הצום מתחיל בעלות השחר (04: 32) ומסתיים בצאת הכוכבים (17: 58).
- ז. פעילות מבצעית - כלל העוסקים בפעילות מבצעית פטורים מן התענית! בכלל זה: צוותי אוויר וים, מפקדים ולוחמים בגזרות הבטי"ש ומעבר לגב"ל; טכנאי רכב, רק"ם וכלי טיס, וכן חיילים העוסקים בהגנת מחנות בכל הגזרות. חיילים המבצעים משימות עורפיות המסייעות ללחימה ותומכות אותה, כגון צוותי חמ"ל, מודיעין, שלישות ועוד – יתמידו במלאכתם גם בתענית אסתר, ואם הצום פוגע בתפקודם, יאכלו וישתו. **בכל מקרה של ספק יש להיוועץ ברבני היחידות.**
- ח. אימונים – חיילים הנדרשים להתאמן בכדי לשפר את כשירותם, בדגש על חיילי מילואים שגוייסו בגיוס חירום, ימשיכו להתאמן בתענית אסתר ככל הנדרש, אף שבשל כך לא יתאפשר להם להתענות, תוך היוועצות ברבני היחידות.
- ט. סדרי התפילות – חייל שאינו מתענה לא יאמר "עננו", לא יעלה לתורה ולא יהיה שליח-ציבור בשחרית ובמנחה. אם הוא כהן ימנע מלעלות לדוכן בתפילת מנחה. ציבור מתפללים שאין ביניהם שישה שמתכוונים להשלים את התענית, יאמר שליח הציבור "עננו" בשומע תפילה, לא יקראו "ויחל" (אלא יקראו בשחרית בפרשת השבוע, ובמנחה לא יקראו בתורה) ולא יעלו הכהנים לדוכן בתפילת מנחה. פרטי הלכות תפילת התענית – בקובץ "הלכה כסידרה".
- י. זכר למחצית השקל – נוהגים לתת בתפילת מנחה זכר למחצית השקל. מי שלא הספיק, יכול לתת עד סוף החודש ואף מאוחר יותר. למנהג האשכנזים, נותנים שלושה חצאי שקלים, אך למנהג הספרדים נותנים מחצית השקל בהתאם לערך הכסף, והשנה שמחיר הכסף עלה במיוחד, הנחיית הרבנות הראשית לישראל שפורסמה מטעם הראשון לציון היא לתת

כ-80 ₪.

פורים

- יא. מצות קריאת המגילה** – ברוב הערים והמקומות מקיים את מצוות פורים השנה ביום שלישי, י"ד באדר תשפ"ו, 3/3/2026. בירושלים וביישוב הר גילה חוגגים את הפורים למחרת, ביום רביעי, ט"ו באדר תשפ"ו, 4/3/2026. ישנן ערים "מסופקות", כמו חברון, שבהן קוראים את המגילה ומקיים את כל מצוות היום ב"ד באדר, וחוזרים וקוראים את המגילה פעם נוספת בט"ו באדר בלא ברכה.
- יב. ברכות המגילה** – קודם קריאת המגילה בערב מברכים 'על מקרא מגילה', 'שעשה ניסים לאבותינו' ו'שהחיינו', ולאחר קריאה במניין מברכים 'הרב את ריבנו'. ביום פורים מברכים 'על מקרא מגילה' ו'שעשה ניסים', ולמנהג האשכנזים מברכים גם 'שהחיינו' (ומתכוונים גם על שאר מצוות היום). בעל הקורא יתכוון להוציא את הציבור ידי חובה בקריאה ובברכות.
- יג. זמני הקריאה** – לכתחילה יקראו את המגילה בלילה מצאת הכוכבים (בפורים דפרזים - 17: 58, בפורים דמוקפין - 17: 57). כשיש חשש שלא יוכלו לקרותה בלילה, יקדימו להתפלל ערבית ולקראו את המגילה מפלג המנחה (בפורים דפרזים - 16: 28, בפורים דמוקפין - 16: 26), ויחזרו לקרוא קריאת שמע לאחר צאת הכוכבים. סוף זמן קריאת המגילה בלילה הינו בעלות השחר (בפורים דפרזים - 04: 31, בפורים דמוקפין - 04: 34).
- זמן קריאת המגילה ביום מהזריחה עד השקיעה (בפורים דפרזים - 06: 06-17: 34, בפורים דמוקפין - 06: 01-17: 38). חייל היוצא לפעילות ולא יוכל לקרוא את המגילה במהלך היום, יקדים לקרותה מעלות השחר (04: 55) בברכה.
- יד. אין להתקהל או להסתכן בסיכון כלשהו לצורך קיום מצות קריאת המגילה, ונדרש לפעול באופן מלא בהתאם להנחיות ההתגוננות של פיקוד העורף, ולפקודות המחייבות בצבא. חמירא סכנתא מאיסורא!**
- טו. אזעקה, הפסק ואיחור לקריאת המגילה** – המאחר לקריאת המגילה, יברך את ברכות המגילה בעצמו, ויקרא בזריזות את תחילת המגילה מתוך המגילה המודפסת שלפניו, עד שיגיע למקום שהציבור קוראים, ובלבד שישמע את רוב המגילה (מתחילת פרק ה) מפי הקורא ממגילה כשרה.
- חייל שנאלץ לצאת מבית הכנסת לפני סוף הקריאה, אם שמע את רוב המגילה (עד סוף פרק ה) מפי בעל הקורא, יכול להשלים את שאר הקריאה ממגילה מודפסת, אך למנהג רבים לא יברך לאחריה את ברכת 'הרב את ריבנו'. מי שחיסר מהמגילה אפילו מילה אחת, לא יצא ידי חובה, ואינו יכול להשלימה לאחר סיום הקריאה. לפיכך, חייל שלא שמע היטב מספר מילים מהמגילה מפאת רעש או שהתנמנם, ישלים לאלתר, ואפילו בקריאה מתוך המגילה המודפסת שלפניו.
- חיילים שנאלצו להפסיק באמצע קריאת המגילה בהישמע אזעקה, או מסיבה אחרת, ואפילו דיברו בינתיים, וחזרו למקומם, ימשיכו לקרוא ממקום שהפסיקו.** מי שהפסיק בדיבור בין הברכות לתחילת הקריאה חייב לחזור ולברך, ואם דיבר מיד לאחר הקריאה – למנהג הספרדים יכול לברך 'הרב את ריבנו', ולמנהג רבים מהאשכנזים לא יברך, אלא ישמע את הברכה מאחר.
- חייל שאינו יודע אם יספיק לסיים את קריאת המגילה מחשש שמא יוקפץ תוך כדי קריאתה – רשאי לברך על המגילה, וכשיתאפשר ימשיך ממקום שפסק ויסיים את קריאת כל המגילה.
- טז. חלוקת המגילה בין שני קוראים, ו"הקפצת" בעל הקורא באמצע הקריאה** – לכתחילה אין לחלק את קריאת המגילה בין שני קוראים. אולם, במקום שבו אין מי שבקי בכל הקריאה, רשאים לחלק את הקריאה לכמה קוראים. הקורא הראשון יברך את הברכות שלפני הקריאה וכל שאר הקוראים ישמעו את ברכתו ויתכוונו לצאת בה ידי חובה. הקורא האחרון יברך אחרי הקריאה 'הרב את ריבנו'.
- אם באמצע קריאת המגילה הוקפץ הקורא, יעמוד קורא אחר תחתיו, וימשיך את הקריאה מהמקום בו הפסיק הקורא הראשון. אם הקורא השני לא נכח בבית הכנסת בעת הברכות וקריאת הראשון, לא יברך בעצמו את ברכת 'הרב את ריבנו', אלא יברכנה אחד מהקהל.

יז. קריאת המגילה במצבי דחק:

קריאה בלא מניין – לכתחילה יש לקרוא את המגילה במניין, ומתוך מגילה כשרה. חייל שלא מתאפשר לו לקרותה בציבור, יקרא ביחידות מתוך מגילה כשרה, ויברך לפניו אך לא לאחריה.

קריאה ללא 'בעל קורא' – חיילים שיש להם מגילה כשרה, ואין ביניהם חייל הבקי בקריאת המגילה בטעמים, יקרא אחד מהם בלי טעמים, תוך שימת לב מירבית שלו ושל השומעים לכך שאינו טועה בקריאה, בניקוד ובהטעמת המילים באופן המשנה את המשמעות. במידה ואין באפשרותו לקרוא באופן שלא יטעה בטעויות המשנות את משמעות המילים, יקרא בלא ברכה. חיילים שאין מצוי להם בעל קורא הבקי בקריאה כראוי, רשאי אחד מהם לשמוע את קריאת המגילה באוזניות, ולהקריא כך לציבור מתוך מגילה כשרה.

חיילים שאין ברשותם מגילה כשירה – יקראו מתוך מגילה מודפסת בלא ברכה, ובמקרה כזה ראוי שיאמרו ביום פורים הלל בלא ברכה.

יח. שמיעת מגילה ברמקול, בטלפון או בשידור חי – לדעת רבים מן הפוסקים, אין יוצאים ידי חובת קריאת מגילה בשמיעתה באמצעות רמקול, טלפון, או מכשיר קשר. עם זאת, חייל הנמצא במקום מבודד, ואין לו כל אפשרות לשמוע מגילה, ישתדל לשומעה דרך הטלפון או בשידור חי בזום וכדומה, אך לא יברך על כך בעצמו אלא ישמע את הברכה של הקורא ויתכוון לצאת ידי חובתו.

יט. קריאת התורה – מי שהחסיר את פרשת "זכור" בשבת האחרונה, יתכוון לצאת ידי חובה בקריאת התורה בפרשת "ויבא עמלק" בפורים.

כ. מתנות לאביונים – יש לתת לפחות שתי מתנות לשני עניים, מתנה אחת כשיעור סעודה (כ- 15 ש"ח) לכל עני. מי שלא מתאפשר לו לתת מתנות לאביונים ביום הפורים, ימנה שליח בפיו או באמצעות הטלפון, שימסור לעניים את המתנות מטעמו. ניתן אף למסור את המתנות לשליח קודם פורים, והוא יתנם לאביונים בפורים. חייל שלא מתאפשר לו לתת מתנות לאביונים ביום פורים אפילו באמצעות שליח, יזָפֶּה בפורים את המעות לעניים על ידי אחר, ואם הדבר אינו מתאפשר יפריש את המעות עבור העניים, וישמרם אצלו עד שיזדמן לו ליתנם לעניים.

כא. משלוח מנות – יש לתת לפחות לאדם אחד שני מיני מאכל מוכנים לאכילה, בשיעור הראוי להתכבד. מי שלא הביא מביתו מאכלים שיוכל לתת כמשלוח מנות, יכול לקיים את המצווה בהעברת מנת האוכל שלו לחברו. גם את מצוות משלוח מנות ניתן לקיים על ידי שליח שייתן עבורו.

כב. סעודת פורים - מצווה לאכול סעודה בשרית מכובדת ביום הפורים, ולאכול בה לחם. אם הדבר לא מתאפשר, ישביח את הסעודה במאכל נוסף. **פשוט וברור שחיילים (ובכלל זה מי שעשוי להיקרא לשירות מילואים) – אסורים בשתיית יין או כל משקה אלכוהולי אחר, ובאופן מיוחד בזמן מלחמה, שהרי ביטחון הציבור מוטל על כתפיהם ועליהם לשמור על צלילות דעת.**

בכל שאלה או ספק, ואם לא ניתן מענה על ידי סגלי הרבנות הצבאית ביחידות,
ניתן לפנות לקו הפתוח של הרבנות הצבאית שזמין 24/7 במספר: 0529-414-414